

ประเทศไทยกับปัญหาอินโดจีนของฝรั่งเศส ๑๙๓๓ - ๑๙๔๓

(พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๔๕๐)

นางสาวสกลไศ ชันศิริพงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย • จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๐

๑๘ ๗
1-3
17
๑๘-๓๕

THAILAND AND THE FRENCH INDOCHINA QUESTION

1937 - 1947

MISS SODSAI KHANTIWORAPHONGSE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

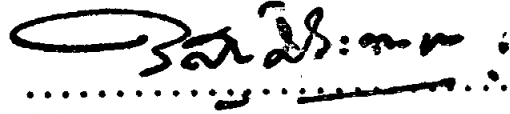
DEPARTMENT OF HISTORY

GRADUATE SCHOOL

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1977

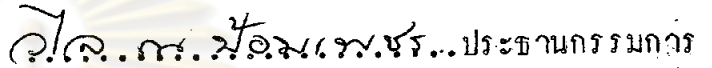
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

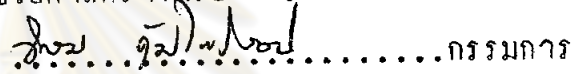
(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

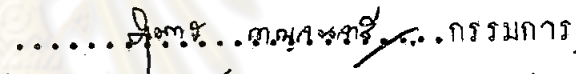
คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

...ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วไล น ป้อมเพชร)

...กรรมการ

(ดร. วิกรม คุ่มไพโรจน์)

...กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุชกร กาญจนจारी)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ดร. วิกรม คุ่มไพโรจน์.

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง

ประเทศไทยกับปัญหาอินโดจีนของฝรั่งเศส ๑๙๓๗ - ๑๙๔๗

(พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๙๐)

โดย

นางสาว สกใส ชันติวรรณพงศ์

แผนกวิชา

ประวัติศาสตร์

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ประเทศไทยกับปัญหาอินโดจีนของฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๓๗-
๑๙๔๓ (พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๖)ผู้
ชื่อ

นางสาวสกลีโล ชันติวรพงษ์ แผนกวิชา ประวัติศาสตร์

ปีการศึกษา

๒๕๑๔

มทคคยอ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศ
ฝรั่งเศส ในระยะก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ไปจนสงครามครั้งนี้ยุติลง และประเทศ-
ไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ เป็นระยะเวลา ๑๐ ปี ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๗ - ๑๙๔๓
(พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๖) อันเป็นระยะเวลาที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังประสบกับวิกฤติการณ
ทางการเมืองอย่างหนัก ประเทศไทยก็เช่นกัน ได้ประสบกับวิกฤติการณ์ใหญ่ในประวัติศาสตร์ถึง
๒ ครั้งติดต่อกัน คือ เกิดกรณีพิพาทอินโดจีนระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๔๐ - ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๓ -
๒๔๘๔) และได้เข้าร่วมรบในสงครามมหาเอเชียบูรพาอันเป็นส่วนหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่สอง
ทางภาคแปซิฟิก เหตุการณ์ทั้งสองเป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน การศึกษาครั้งนี้เพื่ออธิบาย
สาเหตุของกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส และผลของเหตุการณ์นี้ ตลอดจนสาเหตุทำให้
ไทยต้องเข้าร่วมในสงครามมหาเอเชียบูรพา และปัญหาความสัมพันธ์กับประเทศฝรั่งเศสหลัง
สงครามโลกครั้งที่สอง ตลอดจนการกั้นรณของรัฐบาลไทยที่จะนำประเทศเข้าสู่สัมพันธมิตร
ด้วยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักฐานชั้นต้นซึ่งเป็นเอกสาร
ราชการของส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ
สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี และ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นต้น รวมทั้งเอกสารชั้นรองอื่น ๆ
อีกหลายประเภท

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๘ บท คือ บทแรก กล่าวถึงปัญหาความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศสก่อนเกิดกรณีพิพาท บทที่ ๒ กล่าวถึงความสัมพันธ์
ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจทางตะวันออกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาทาง

การเมืองระหว่างไทยกับฝรั่งเศสอย่างใกล้ชิด บทที่ ๓ ว่าด้วยการทำการศึกษาไม่รุกราน
กันระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ไทยกับอังกฤษและไทยกับญี่ปุ่น บทที่ ๔ เป็นเรื่องของการเจรจา
ปัญหาแม่น้ำโขงและการเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส บทที่ ๕ ศึกษาถึงการที่ญี่ปุ่นเสนอตัว
เข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีพิพาท ตลอดจนผลของการไกล่เกลี่ย และบทที่ ๖ และบทที่ ๗
พิจารณาถึงบทบาทของประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ผลที่ประเทศไทยได้รับ
จากการเข้าร่วมสงครามตลอดจนขั้นตอนของการสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ
ท่าทีของประเทศไทยที่มีต่อการสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติของไทย และ
การฟื้นฟูสัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับประเทศนั้น บทสุดท้ายเป็นบทสรุป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   Thailand and the French Indochina
Question (1937 - 1947)

Name   Miss Sodsai KhantiworaphongSE

Department   History

Academic Year   1976

Abstract

"Thailand and the French Indochina Question (1937 - 1947)" is a study of the relations between Thailand and French Indochina during a decade between 1937 and 1947. During this period Thailand was confronted with many serious international crisis especially in her relations with France. Those were constant clashes between the forces of Thailand and France in 1940 - 1941 arising from frontier disputes or undefined border lines that left both sides to interpret to their own national advantages. Also during these years (1939 - 1941) Thailand became a close ally of Japan, and their alliance was a consequence of the deteriorated relations with French Indochina.

The main purpose of this research is to analyse the causes and effects of Thailand's frontier dispute with French Indochina as well as the motives that led Thailand to become an ally of Japan in the second World War. This

thesis will also study the post-war territorial question between Thailand and France and how Thailand could manage to become a member of the United Nations Organization in spite of some resistance of several major powers which had been the permanent members of the Security Council.

The thesis is divided into 7 chapters. The first chapter gives an introductory survey of the territorial question and other problems rooted in the history of relations between Thailand and France. The second chapter is a study of Thailand's relationship with Japan from the reign of Rama V to 1939. The details of the negotiation between Thailand and France, Thailand and the United Kingdom and that of Thailand and Japan which led to the making of the Non-Aggression Pacts between Thailand and those three nations are discussed in Chapter 3. Chapter four will touch on how the Thai and French Governments conducted their negotiations on the Mekhong Territorial Question; and with the support of the Japanese Government Thailand claimed back her former territories in Indochina, i.e., territories on the right bank of the Mekhong opposite to Luang Prabang and Paksi. Thus followed in undeclared war along the border areas. Chapter five gives a detailed discussion on Japan's role as the mediator for the frontier between Thailand and France. Chapter six and seven concentrate on the conduct of Thailand's foreign policy during

the war years and its post-war questions, i.e. how Thailand emerged from the War, how the French Government reacted towards Thailand's application for the UNO membership, and the following consequence. The establishment of friendly relations between Thailand and France is covered in the last chapter.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ดร.วิกรม คู่มไพโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้มีส่วนอย่างสำคัญยิ่ง ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนกราบขอบพระคุณอย่างจริงใจในความกรุณาของท่าน ที่ได้ช่วยเหลือตรวจแก้ ให้กำลังใจ ตลอดจนให้คำแนะนำที่ดีเสมอมา ตั้งแต่ผู้เขียนเริ่มการค้นคว้า จนกระทั่งวิทยานิพนธ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณ ดร.วไล ฌ บ่อมเพชร และ ดร.บุษกร กาญจนจारी ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และท่านทั้งสองได้กรุณาอ่าน และตรวจแก้ งานชิ้นนี้อย่างเต็มที่

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงประทานคำสัมภาษณ์อันมีค่าซึ่งผู้เขียนได้ใช้ประกอบในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนกราบขอบพระทัยพระองค์ท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้ให้ความร่วมมือท่านอื่นๆ ที่ผู้เขียนจะกล่าวขอบคุณไม่ได้คือ คุณสุพรรณดี พยอมยงค์ แห่งกองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ คุณลินี ห้อยสังวาลย์ แห่งกองวิชาการ กรมประชาสัมพันธ์ คุณ ชไมพร แสงกระจ่าง แห่งแผนกเก็บสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และคุณ พันธุ์พิงค์ ศิริมงคล แห่งกองบรรณสาร การพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการค้นคว้า เอกสารอย่างดียิ่ง

ผู้เขียนขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับคุณจันทร์รัตน์ ประवालปัทม์ เพื่อนผู้คอยให้กำลังใจ และได้ให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

สกลีเส ชันติวรพงศ์

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

กิตติกรรมประกาศ

บทนำ

บทที่

หน้า

ก

ค

ฉ

ช

๑. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและฝรั่งเศส

อันเนื่องมาจากดินแดนลาวและกัมพูชา

๑.๑ ฐานะของกัมพูชาและลาวก่อนที่ฝรั่งเศสจะขยาย

อิทธิพลเข้ามาในอินโดจีน

๑.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฝรั่งเศสตั้งแต่สมัย

กรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

๑.๓ ความขัดแย้งในสัมพันธภาพระหว่างประเทศไทย

และฝรั่งเศส และการเสียดินแดน ๕ ครั้งให้

แก่ฝรั่งเศส

๑.๔ ปัญหาสิทธิสภาพของแม่น้ำโขงก่อนค.ศ. ๑๙๒๕

(พ.ศ. ๒๔๖๘)

๑.๕ การทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรี ทางพาณิชย์

และทางเดินเรือกับฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๒๕ และ

อนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เพื่อวางระ-

เบียบความเกี่ยวพันระหว่างสยามกับอินโดจีน

ค.ศ. ๑๙๒๖

๑.๖ ความบกพร่องเกี่ยวกับเขตแดนตามแม่น้ำโขง

ตามอนุสัญญาว่าด้วยอินโดจีน ค.ศ. ๑๙๒๖ ทั้ง

ทางค่านกฎหมาย ทางเศรษฐกิจ ทางการปกครอง

ทางยุทธศาสตร์ และทางค่านจิตใจ

๑

๑

๓

๑๑

๓๕

๓๕

๔๕

๒. สัมพันธภาพระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น	๕๔
๒.๑ สัมพันธภาพระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสภาพของประเทศไทยก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒	๕๔
๒.๒ การขยายอำนาจของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒	๕๖
๒.๓ สงครามญี่ปุ่น - รัสเซีย ๑๙๐๔-๑๙๐๕ (พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๖๕)	๕๘
๒.๔ ญี่ปุ่นรุกรานแมนจูเรีย และลาออกจากสมาชิกภาพของสันนิบาตชาติ	๖๒
๒.๕ สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศไทย และเหตุการณ์ในยุโรปก่อนเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส	๖๕
๒.๖ ความสำคัญของประเทศไทยในนโยบาย " เอเชียสำหรับชนชาติเอเชีย " ของญี่ปุ่น	๖๗
๒.๗ การดำเนินงานของญี่ปุ่นในอันที่จะผูกมิตรกับไทย (ค.ศ. ๑๙๒๘ - ๑๙๓๙)	๖๘
- ทางด้านการเมือง	๗๑
- ทางด้านการทหาร และคอคอคกระที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและญี่ปุ่น	๗๔
- ทางด้านวัฒนธรรม	๘๐
- ทางด้านเศรษฐกิจ	๘๕
๒.๘ ประเทศไทยกับระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของญี่ปุ่น	๘๑

๓. กติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ไทยกับอังกฤษ และไทยกับญี่ปุ่น	๕๕
๓.๑ บทบาทของทหารที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับ ฝรั่งเศสก่อนเกิดกรณีพิพาทอินโดจีน	๕๕
๓.๒ นโยบายชาตินิยมสมัยพันเอก หลวงพิบูลสงครามเป็น นายกรัฐมนตรีครั้งแรก (ค.ศ. ๑๙๓๘ - ๑๙๔๔ หรือ พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๗)	๑๐๐
- นโยบายชาตินิยมทางด้านสังคมและวัฒนธรรม	๑๐๑
- รัฐนิยมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงชื่อประเทศ	๑๐๗
- รัฐนิยมในเรื่องภาษาและหนังสือ	๑๐๘
- รัฐนิยมเกี่ยวกับการแต่งกายของประชาชนชาวไทย	๑๑๒
⊖ นโยบายชาตินิยมทางด้านเศรษฐกิจ	๑๑๓
- นโยบายชาตินิยมทางด้านการทหาร	๑๑๗
๓.๓ ฝรั่งเศสห้ามขอต่ากติกาสัญญาไม่รุกรานซึ่งกันและกัน กับไทย	๑๑๘
๓.๔ ไทยห้ามขอต่าอังกฤษและญี่ปุ่น ขอต่ากติกาสัญญาไม่รุกราน	๑๒๑
๓.๕ การทำกติกาสัญญาไม่รุกรานกันกับฝรั่งเศส อังกฤษ และญี่ปุ่น	๑๒๒
๓.๖ ความแตกต่างระหว่างกติกาสัญญาไม่รุกรานทั้งสามฉบับ	๑๓๗
๔. การเจรจาปัญหาแม่น้ำโขง และการเรียกร้องดินแดน คืนจากฝรั่งเศส	๑๔๓
๔.๑ ฐานะของประเทศฝรั่งเศสและอาณานิคมในอินโดจีน	๑๔๓
๔.๒ การดำเนินการเจรจาปัญหาแม่น้ำโขง	๑๔๗
๔.๓ ฝรั่งเศสขอให้ไทยให้สัตยาบันกติกาสัญญาไม่รุกราน และอุปสรรคในการเจรจาปัญหาแม่น้ำโขง	๑๕๓

๔.๔	วิธีดำเนินการ ของรัฐบาลไทย เกี่ยวกับการเรียกร้อง คืนแค้นคืน	๑๓๓
๔.๕	การปรับปรุงกองทัพ และขนาดของการใช้นโยบาย เผชิญหน้า	๑๓๔
๔.๖	การปะทะกันตามพรมแดนแม่น้ำโขง	๑๓๓
๔.๗	การรบทางทะเล	๑๕๒
๕.	การเจรจาพิกรบ การไกล่เกลี่ยกรณีพิพาท และอนุสัญญา สันติภาพโตเกียว	๑๕๔
๕.๑	ญี่ปุ่นเสนอตัว เข้าไกล่เกลี่ยกรณีพิพาท	๑๕๔
๕.๒	ท่าทีของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่มีต่อกรณีพิพาท ไทย - ฝรั่งเศส และต่อการเสนอตัวไกล่เกลี่ย ของญี่ปุ่น	๑๕๕
๕.๓	การส่งผู้แทนไปเจรจาระงับกรณีพิพาท ณ กรุงโตเกียว และการเจรจาพิกรบที่ไซ่ง่อน	๒๐๕
๕.๔	การประชุมเพื่อหาทางระงับข้อพิพาท และการยืด เวลาพิกรบครั้งแรก	๒๑๕
๕.๕	ญี่ปุ่นเสนอแผนการ ไกล่เกลี่ยอย่างเป็นทางการครั้งแรก และการยืดเวลาพิกรบครั้งที่สอง	๒๒๓
๕.๖	ญี่ปุ่นเสนอแผนการ ไกล่เกลี่ยฉบับที่สอง	๒๒๗
๕.๖	ญี่ปุ่นเสนอแผนการ ไกล่เกลี่ยฉบับที่สาม	๒๓๖
๕.๗	หนังสือแลกเปลี่ยนระหว่าง ไทยกับญี่ปุ่น และญี่ปุ่นกับฝรั่งเศส	๒๔๑
๕.๘	อนุสัญญาสันติภาพระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส	๒๔๑
๕.๙	ญี่ปุ่นเสนอแผนการ ไกล่เกลี่ยฉบับที่สี่ (ฉบับวันที่ ๕ เมษายน ๑๙๔๑)	๒๔๒

๕.๑๐	การลงนามในอนุสัญญาสันติภาพระหว่างไทยกับฝรั่งเศส	๒๔๗
๕.๑๑	พิธีสารระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ว่าด้วย หลักประกันและความเข้าใจกันทางการเมือง	๒๕๑
๕.๑๒	การรับมอบดินแดนและการจัดการปกครองดินแดน ที่ประเทศไทยได้คืนจากประเทศฝรั่งเศส	๒๕๒
๕.๑๓	การปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส	๒๕๗
๖.	การดำเนินนโยบายของประเทศไทยในสภาวะสงคราม	๒๕๘
๖.๑	นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒	๒๕๘
๖.๒	แผนการรบของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๒๖๒
๖.๓	นโยบายเกี่ยวกับสงครามของจอมพลป.พิบูลสงคราม	๒๖๓
๖.๔	ญี่ปุ่นประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร	๒๖๓
๖.๕	ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกในประเทศไทย และยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาล เพื่อขอความร่วมมือในการสงคราม	๒๖๔
๖.๑๐	ไทยร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น และประกาศสงครามต่อ สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา	๒๖๑
๖.๑๑	ปฏิกิริยาของสหราชอาณาจักร ของสหรัฐอเมริกา และคนไทยในต่างประเทศ ต่อการประกาศสงคราม ของรัฐบาลไทย	๒๖๕
๖.๑๒	การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในประเทศไทย ญี่ปุ่นยอมจำนน และไทยประกาศสันติภาพ	๒๖๘
๗.	ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส ภายหลังจากสงครามโลก ครั้งที่สองยุติ และการสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติของ ประเทศไทย	
๗.๑	การเจรจาปัญหาดินแดนอินโดจีนที่ไทยได้รับคืนจากฝรั่งเศส ณ เมืองคีรีวันนบุรี (Kandy) และเมืองไซ่ง่อน	

บทที่

หน้า

๗.๒	การปะทะกันตามชายแดนไทยและอินโดจีนฝรั่งเศส ในเดือนพฤษภาคม ๑๙๔๖ (พ.ศ.๒๔๘๙)	๓๑๐
๗.๓	การเสนองรณียพิพาทชายแดนสู่องค์การสหประชาชาติ	๓๑๗
๗.๔	ไทยสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ	๓๑๘
๗.๕	การเจรจาระงับกรณีไทย-ฝรั่งเศส ณ กรุงวอชิงตัน	๓๒๖
๗.๖	การเจรจาระหว่างผู้แทนฝ่ายไทยและผู้แทนฝ่ายฝรั่งเศส ณ กรุงปารีส	๓๓๕
๗.๗	ประเทศไทยได้รับเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ	๓๔๓
๗.๘	การดำเนินงานของคณะกรรมการประนอมไทย - ฝรั่งเศส	๓๔๕
๘. บทสรุป		๓๔๘
บทแนะนำ เอกสารนำสนใจที่ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์		๓๕๖
บรรณานุกรม		๓๖๘
ภาคผนวก		๓๘๒
ประวัติการศึกษา		๓๙๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญของการคนควา

กรณีพิพาทระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๔๐ - ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๓ - ๒๔๘๔) ซึ่งเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพียงเล็กน้อย เป็นเหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์ไทยที่ทั่วโลกให้ความสนใจ เพราะขณะนั้นประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยกเว้นประเทศญี่ปุ่นที่เป็นเอกราช มีอิสระอย่างเต็มที่ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของตน เมื่อมหาอำนาจแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่ายก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือ ฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งมีสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ เป็นผู้นำ กับฝ่ายอักษะมีเยอรมันนี อิตาลี และญี่ปุ่นเป็นผู้นำ ทั้งสองฝ่ายต่างมุ่งความสนใจมายังประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีความสำคัญทางคานยุทธศาสตร์คือดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยตั้งอยู่ใจกลางอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตก ใต้แก่อานานิคมของอังกฤษทางทิศตะวันตกและทิศใต้และอาณานิคมของฝรั่งเศสทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นการตัดสินใจดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงเวลาดังกล่าว จึงมีผลอย่างมากต่อการเมืองของโลกในเวลานั้น กล่าวคือ หากประเทศไทยตัดสินใจเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแล้ว ฝ่ายนั้นจะได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง เช่น หากไทยร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรก็อาจช่วยป้องกันอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศสในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ ขณะเดียวกัน หากไทยร่วมมือกับญี่ปุ่น ไทยก็อาจช่วยเหลือญี่ปุ่นในการโจมตีอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศสได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ขณะที่สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ จนเป็นที่คาดหมายว่าสงครามใหญ่อาจเกิดขึ้นในขณะใดก็ได้ นั้น มหาอำนาจจึงต่างแสวงหามิตรประเทศไว้มากที่สุด การที่ไทยดำเนินนโยบายเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส ซึ่งเป็นมหาอำนาจฝ่ายสัมพันธมิตร ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสนใจกับการกระทำดังกล่าว ต่างสงสัยว่ารัฐบาลไทยในขณะนั้นมีเหตุผลและจุดมุ่งหมายอย่างไร และเมื่อเหตุการณ์นั้นผ่าน

ไปไม่ถึงปี ประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา เมื่อสงครามยุติลง ประเทศไทยจึงต้องตกอยู่ในฐานะอันยากลำบาก เพราะประเทศมหาอำนาจทางอาณานิคมในภูมิภาคนี้ เช่น อังกฤษ ต่างไม่พอใจต่อการที่ประเทศไทยประกาศสงครามกับฝ่ายตน จึงต้องการจะลงโทษประเทศไทย ฝรั่งเศสก็เช่นกัน ไม่พอใจการดำเนินนโยบายเรียกร้องคืนแดนของไทย และได้ใช้เรื่องนี้เป็นสาเหตุกีดกันประเทศไทยจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ทำให้รัฐบาลไทยชุดหลังสงครามต้องประสบกับปัญหาหลายประการกว่าจะนำประเทศผ่านพ้นความยุ่งยากทั้งปวง จนกระทั่งสามารถเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้สำเร็จในที่สุด

ขอบเขตของถาวรคนควา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส ในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปี ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๗ - ๑๙๔๗ (พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๙๐) อันเป็นช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มเกิดปัญหาระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส จนกระทั่งเกิดเป็นกรณีพิพาทกันขึ้น ติดตามด้วยเหตุการณ์และบทบาทของประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนกระทั่งสงครามนั้นยุติลง และไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ และจะศึกษาถึงความเป็นไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับมหาอำนาจตะวันตกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น อังกฤษและสหรัฐอเมริกา ตลอดจนกับประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีบทบาทสำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว

จุดมุ่งหมายของถาวรคนควา

โดยที่ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศส โดยเฉพาะกรณีพิพาทอินโดจีน ค.ศ. ๑๙๔๐ - ๑๙๔๑ (พ.ศ. ๒๔๘๓ - ๒๔๘๔) เป็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่มีผู้เขียนไว้แล้วหลายท่าน แต่ส่วนใหญ่งานเขียนเหล่านั้นจะเป็นไปในรูปการบันทึกความทรงจำ เล่าถึงประสบการณ์ของผู้เขียน และเล่าถึงเหตุการณ์คอนั้นโดยไม่ได้อาศัยศึกษาเหตุและผลของเหตุการณ์คอนั้นอย่าง

ลึกซึ่งรวมทั้งชาดการคนควาจากเอกสารและหลักฐานที่แน่นอน ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงปัญหาเหตุการณ์ก่อนนี้อย่างจริงจังเพื่อจะได้ทราบถึง

๑. นโยบายเกี่ยวกับอินโดจีนของรัฐบาลไทย ฝรั่งเศสและญี่ปุ่นในช่วงเวลา ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ และบทบาทของประเทศทั้งสามในดินแดนดังกล่าว
๒. สาเหตุอันแท้จริงที่รัฐบาลไทยตัดสินใจดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศฝรั่งเศส (ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒) และปัญหาที่ติดตามมาภายหลัง
๓. นโยบายของรัฐบาลไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ และผลที่ไทยได้รับจากการเข้าร่วมสงคราม

คำจำกัดความเฉพาะและคำชี้แจง

"ไทย" เนื่องจากเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นเรื่องของเหตุการณ์ที่มีภูมิหลังต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ก่อนการประกาศเปลี่ยนชื่อประเทศจาก "สยาม" มาเป็น "ประเทศไทย" ใน ค.ศ. ๑๙๓๙ (พ.ศ. ๒๔๘๒) ดังนั้นคำเรียกชื่อประเทศไทยในงานค้นคว้านี้ อาจมีทั้งประเทศ "สยาม" และ "ไทย" ซึ่งส่วนใหญ่ คำ "สยาม" มักจะพบในตอนที่เป็นการคัดข้อความ หรือถ้อยคำของบุคคลอื่นที่เขียนขึ้นในขณะที่ประเทศไทยยังใช้ชื่อนั้นอยู่ อย่างไรก็ตาม ขอให้เป็นที่เข้าใจว่า "สยาม" กับ "ไทย" เป็นชื่อประเทศเดียวกัน แต่เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจและเพื่อให้ขอเขียนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้เขียนจึงขอใช้คำ "ประเทศไทย" ในข้อเขียนของผู้เขียนเองทั้งหมด

การใช้ศักราชในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

เมื่อพลตรี หลวงพิบูลสงคราม ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรก ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๘ - ๑๙๔๔ (พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๗) ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหลายอย่างในประเทศไทย นอกจากประกาศเปลี่ยนชื่อประเทศดังกล่าวแล้ว ได้มีการเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ของประเทศอีกด้วย คือ แทนที่จะใช้วันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่อย่างที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ก่อน ก็เปลี่ยนไปใช้วันเถลิงศกใหม่

ตามแบบสากล คือ นับเอาวันที่ ๑ มกราคมของทุกปีเป็นวันเริ่มปีใหม่ โดยเริ่มใช้
 การเฉลิมฉลองใหม่ดังกล่าวมาตั้งแต่ วันที่ ๑ มกราคม ๑๙๔๐ (พ.ศ. ๒๔๘๔)
 ค่ายเหตุนีปี ๑๙๓๙ (พ.ศ. ๒๔๘๓) ซึ่งไต่มาถึงวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันเริ่มปีใหม่
 และสิ้นสุดปีในวันที่ ๓๑ ธันวาคม จึงมีเพียง ๙ เดือน ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการ
 ลำดับเหตุการณ์ ผู้เขียนจึงใช้คริสต์ศักราชเป็นเครื่องบอกปี เพราะหากใช้พุทธศักราช
 อาจมีบางปีที่เดือนมกราคม กุมภาพันธ์ และ มีนาคม จะกลายเป็นเดือนปลายปีแทนที่
 จะเป็นต้นปี ซึ่งอาจทำให้เข้าใจสับสนได้ เช่น เหตุการณ์อย่างเหตุการณ์หรือการ
 ปฏิบัติการบางอย่างได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๒ แต่มา
 ตกถึงกันได้ในเดือนมกราคม ๒๔๘๒ เป็นต้น ค่ายเหตุนีผู้เขียนจึงขอใช้คริสต์ศักราช
 ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้โดยตลอด แต่เพื่อความสะดวกในการเทียบระยะเวลา ผู้เขียนได้
 ใช้พุทธศักราชกำกับไว้ในตอนที่บอกปีทุกที่ไปการใช้คริสต์ศักราชในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
 นอกจากจะป้องกันความสับสนทางเวลาแล้ว อาจเป็นประโยชน์ในกรณีที่ผู้อ่านอาจเปรียบเทียบ
 เทียบและหาความสัมพันธ์ ระหว่างเหตุการณ์ในประเทศกับเหตุการณ์ระหว่างประเทศ
 ได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

วิธีดำเนินการศึกษาและข้อมูลที่ใช้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาตามแบบการบรรยายและวิเคราะห์ทาง
 ประวัติศาสตร์ (Historical Description and Analysis) ควบคู่กันไป
 โดยอาศัยข้อเท็จจริง และข้อมูลที่ได้จากหลักฐานที่เป็นเอกสารคำสัมภาษณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* รายงานการประชุมสภาแทนราษฎร (สามัญ) ครั้งที่ ๖, ๑ สิงหาคม
 ๒๔๘๓ หน้า ๒๓๙ และ ประชุมกฎหมายประจำศก ปี ๒๔๘๔ เล่ม ๕๔ หน้า ๑๔๕.

เอกสารที่ใช้ในการค้นคว้าวิจัยมีอยู่ ๒ ประเภท คือ

๑. หลักฐานชั้นต้น

๒. หลักฐานรอง

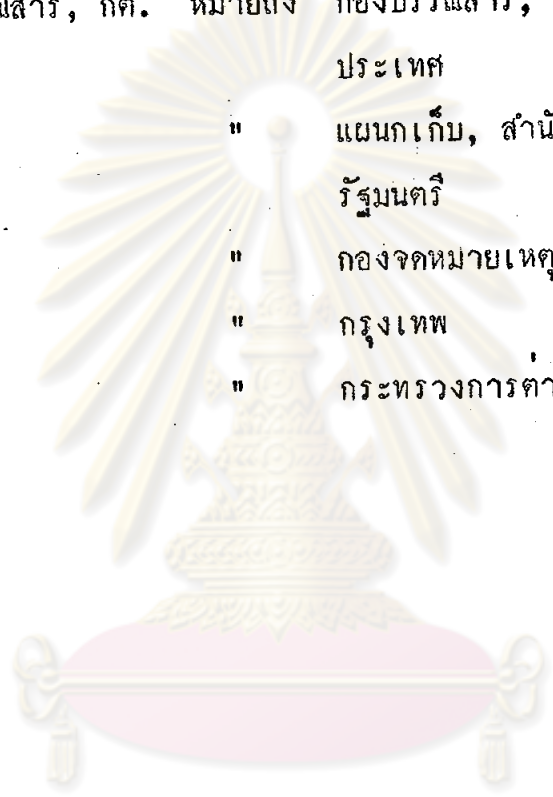
หลักฐานชั้นต้น ส่วนใหญ่ได้แก่หลักฐานที่เป็นเอกสารทางราชการของ กองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี สำนัก นายกรัฐมนตรี และกองจดหมายเหตุแห่งชาติ โดยเฉพาะเอกสารที่กองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ และเอกสารที่แผนกเก็บ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี นับเป็นเอกสารชั้นต้นที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เหตุการณ์ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี หลักฐานดังกล่าวมีทั้ง เอกสารทางการทูต จดหมายและโทรเลขโต้ตอบ บันทึกเหตุการณ์ รายงานเหตุการณ์ ตลอดจนรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ขณะที่ผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้อ่านเอกสาร ดังกล่าว เอกสารทั้งที่กองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศและเอกสารที่แผนก เก็บ สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ค้นคว้านี้ยังอยู่อย่าง ครบถ้วน เอกสารทุกชิ้นเก็บเข้าแฟ้ม แยกประเภทอ่านและค้นคว้าได้สะดวก

หลักฐานชั้นรอง ส่วนใหญ่เป็นผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์และบทความทาง วิชาการ ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากห้องสมุดสถาบันต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ห้องสมุดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ห้องสมุดกรมประชาสัมพันธ์ ห้องสมุดสยามสมาคม และ หอสมุดแห่งชาติ เป็นต้น

การสัมภาษณ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรง ประทานคำสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นหลักฐานประกอบการวิจัยอย่างสำคัญยิ่ง เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๑๕ น.

ตัวอย่างแหล่งเอกสารอ้างอิงและตัวอย่างอื่น ๆ ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

- กองบรรณสาร, กค. หมายถึง กองบรรณสาร, กระทรวงการต่าง-
ประเทศ
- สลร. " แผนกเก็บ, สำนักงานเลขาธิการ
รัฐมนตรี
- กจช. " กองจดหมายเหตุแห่งชาติ
- Bgk. " กรุงเทพ
- F.O. " กระทรวงการต่างประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย